

MELBOURNE MUSEUM - SVIJET RAZUMIJEVANJA

otvorenje 2000. godine

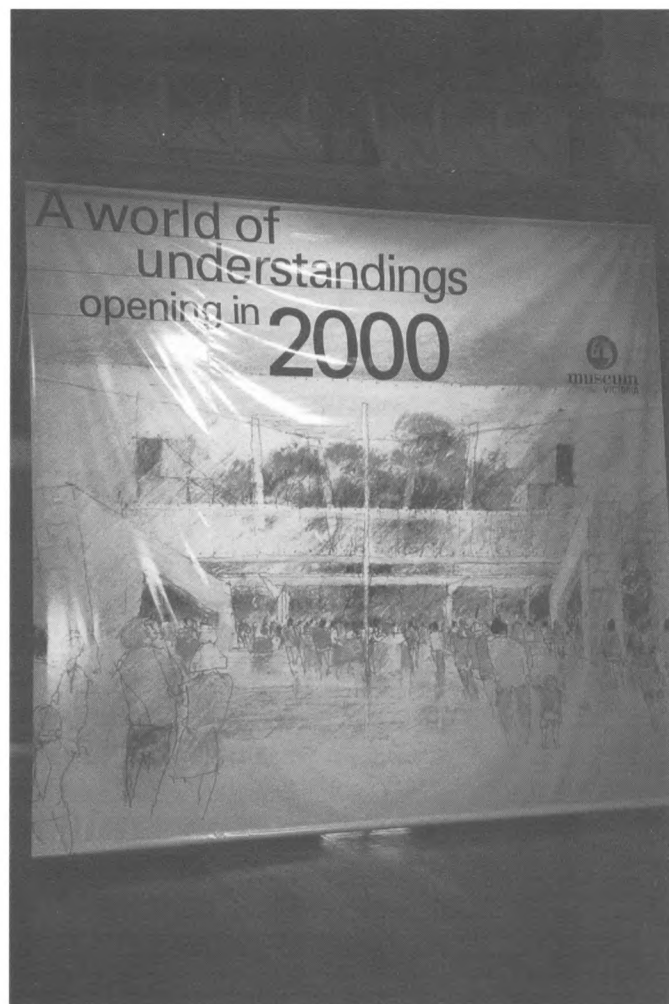
*Željka Kolveshi
Muzej grada Zagreba
Zagreb*

Novi muzej pod imenom Melbourne Museum označava kraj razdoblja u kojem su goleme zbirke prirodoslovlja kao i kulturno povijesni materijal Viktorije čuvani u neodgovarajućim uvjetima više od sto godina. Jednako tako on označava kulminaciju traženja namjenski građenoga muzeja koji traje jednako dugo. Osnovan 1854. godine kao Prirodoslovni muzej, Nacionalni muzej Viktorije desetljećima je bio smješten u zgradi Državne knjižnice u središtu grada.

Godine 1993. Vlada Viktorije odlučila je sagraditi novi državni muzej na mjestu gradske četvrti Carlton Gardens. Taj se dio Melbournea poistovjećuje sa slikama, zvukovima i sjećanjima na velike izložbe. Od 1880. godine vrtovi i njihov glavni "izložak" - the Royal Exhibition Building¹ (u daljnjem tekstu REB) - bili su domaćinom raznim događanjima, uključujući svjetske, nacionalne i lokalne izložbe. Iz tog razloga, odluka odgovara zahtjevima za novom atrakcijom koja će revitalizirati ovaj dio grada u kojem se sačuvala karakteristična slika najbolje viktorijanske rezidencijalne arhitekture. No bohemski život koji je desetljećima bio obilježje Carltona danas je kozmopolitski: Carlton je talijanska četvrt, a ponuda od intelektualne do gastronomske, sporta i kulture privlači brojne turiste. No, mnoga kulturna mjesta odoljela su promjenama: knjižare, art kina, La Mama eksperimentalno kazalište iz 1967. i dalje privlači publiku svojim alternativnim programom.

Zgrada REB-a predana je Muzeju Viktorije 1996. godine, a potkraj 1997. zatvoren je stari muzej kako bi započele pripreme koje će prethoditi gradnji nove muzejske zgrade na mjestu parkova sjeverno od REB-a.

Melbourne Museum - najnoviji i najveći muzej u Australiji - ubrzano poprima oblik pokraj svojega povijesnog susjeda, i njegovo otvorenje je predviđeno u 2000. godini. Novi muzej će predstavljati glavnu kulturnu atrakciju na sjevernom rubu središta grada. Njegova je uloga također biti suvremenim partnerom Royal Exhibition Buildingu, nastavljajući tradiciju hrabrog, nagovješćujuće novog, arhitektonskog oblikovanja koje se lako prepoznaje u karakteru četvrti Carlton Gardens još od prošlog stoljeća.

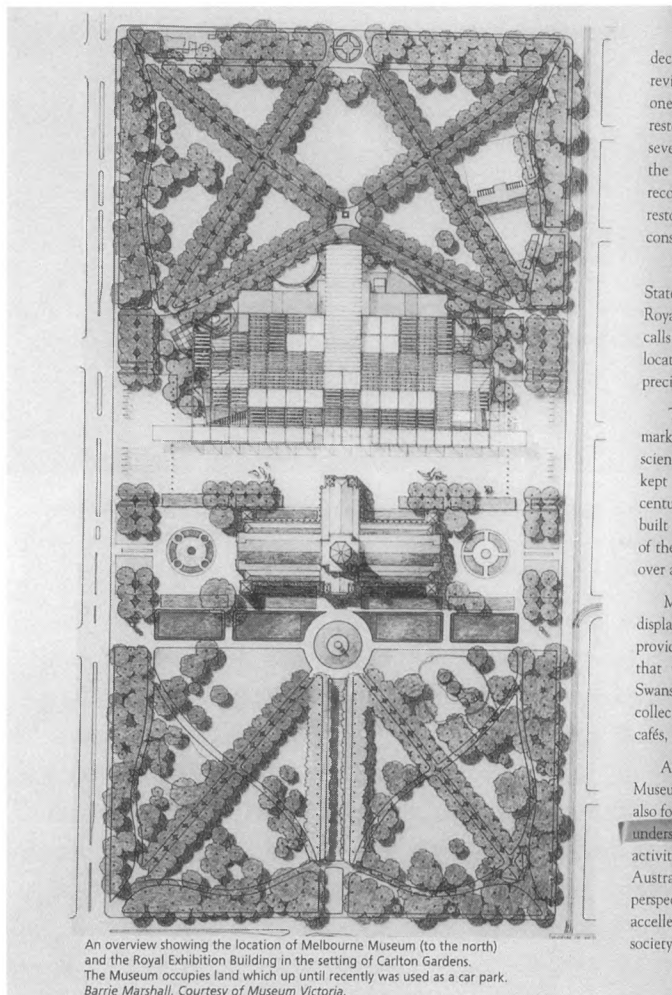
*Zastava-plakat s porukom najave budućeg muzeja izložena je u velikoj dvorani REB
snimila: Željka Kolveshi*

Ovaj projekt izazvao je različite reakcije. Na jednoj su strani oni koji ne odobravaju susjedstvo ovakve dvije različite arhitekture, dok drugi smatraju upravo suprotno – da će nova zgrada pomoći vratiti prekrasnu arhitekturu stare zgrade u važan urbani kontekst Melbournea. Sudbina se ponavlja. Iako je zgrada REB-a danas opće prihvaćena, javnost je reagirala sasvim suprotno kada je izgrađena.

Sada, kada je već novi muzej u izgradnji, budući karakter ovog mjesta i odnos dviju zgrada može se naslutiti. Politici i osobnim željama usprkos, 2000. godine, kada se otvori Melbourne Museum, Australija će dobiti još jedno živo mjesto kulture – koje objedinjava sliku prošlosti i viziju budućnosti.

Povijesni okvir značenja zgrade za naciju

Tijekom XIX. i početkom XX. stoljeća međunarodne su izložbe bile glavne pozornice na kojima su države pokazivale dostignuća svojim građanima ili trgovačkim konkurentima. Od sredine

Pogled na cjelokupni kompleks Melbourne Museum i odnos stare i nove zgrade na crtežu arhitekta Barrie Marshall, publikacija "A fine tradition of Exhibitions" presnimio: Goran Vranić

1870-ih u Melbourneu se održavalo pet međunarodnih izložaba na različitim lokacijama. Bogatstvo rođeno iz zlata ubrzo je postavilo koloniju Viktorija na međunarodne putove, a izložbe su osigurale mogućnost izlaganja brzog rasta ekonomije i novootkrivenog sofisticizma u umjetnosti, manufakturi i osnovnoj proizvodnji. Kako su međunarodne izložbe postajale veće, narastala je i važnost zgrada u kojima su se održavale. Potkraj 1870. godine stanovnici Melbournea zaželjeli su stalnu i namjensku zgradu za izložbe.

Na raspisanom arhitektonskom natječaju 1877. godine pobjedili su Joseph Reed (jedan od najutjecajnijih arhitekata u Australiji u XIX. st.) i partner Frederick Barnes, među 18 kandidata. čak i u vrijeme kada su u Viktoriji razmišljali i gradili "veliko", veličina Reedova projekta za ekstravagantnu zgradu za izložbe bila je začudujuća. Umjetnik eklektičnog arhitektonskog stila, inspirirao se raznim klasičnim stilovima, romanikom Toskane, renesansom Italije i to posebno Firenze.

Impresivna velika dvorana² - jedini sačuvani dio originalnoga kompleksa - bila je odjek tlocrta Kristalne palače u Londonu.

Preuzet je tlocrt križa koji je omogućavao 7000 četvornih metara izlagačkog prostora u prizemlju uključujući i prostor I-Z broda u dužini 152 metara. Veliki glavni ulaz u zgradu gledao je južno prema srcu gradskog središta, podsjećajući na trijumfalni luk i pročelje hrama prije negoli na ulaz u izložbenu dvoranu. U vrijeme izgradnje, firentinska kupola zgrade bila je najviša točka u gradskom pejzažu Melbournea.

Debut zgrade 1880. godine za svjetsku izložbu bio je fantastičan, ujedno je i otvorenje 1. listopada proglašeno javnim praznikom. Za 8 mjeseci izložbu je posjetilo više od milijun ljudi koji su razgledali 32.000 izložaka iz australskih kolonija i 29 drugih zemalja. Izlagani su mnogi izumi - pomagala poput demonstracije prvog pisjećeg stroja i kosilice za travu. Svoje mjesto na izložbi imao je i mali botanički vrt koji se ubrzo prućio kao idealno mjesto za ljubavne sastanke. (Ovo romantično mjesto bit će reinterpetirano u izmjenjenom obliku i u kompleksu 2000., otvorenjem Galerije života unutar Melbourne Museuma. Galerija će predstavljati i interpretirati viktorijanske planinske šume.)

U ovoj zgradi održana je i velika Stoljetna međunarodna izložba 1888./89. godine u povodu stogodišnjice europskog naseljavanja Australije. Taj događaj smatra se do danas najvećim ikada održanim u Melbourneu, većim i od Olimpijskih igara 1956. godine. Izlagani su novi izumi kao stroj na benzin i fonograf, posljednji Edisonov izum. Nacija je upoznala gumu za žvakanje, a unutrašnjost je prvi put bila rasvijetljena električnim svjetlom. Godine 1901. ova je zgrada bila najpogodnija za prvo zasjedanje australskog federalnog Parlamenta pri formiranju nacije, te osim svih drugih nosi i značaj nacionalnog ponosa zbog najvažnijeg događaja u povijesti Australije.

I danas je velika dvorana mjesto najvažnijih izložaba, sajmova i javnih događanja, te će svojom namjenom biti uključena i u budući muzej.

Projekt novoga muzeja

Melbourne Museum je projektiran za smještaj i izlaganje državnih zbirki u nastupajućem stoljeću. Omogućit će četiri puta više izlagačkog prostora nego u prijašnjemu Muzeju Viktorije, a sadržavat će prostore za razne namjene od izložbenih do depoa za pohranu zbirki, studijskih centara, predavaonica, kafića i restauratorskih radionica.

Planiran kao muzej za 21. stoljeće neće kao do sada konvencionalno izlagati predmete u vitrinama, već mu je glavni cilj usmjeren na "kominiciranje ideja da omogući društvu razumijevanje utjecaja na život"³. Izložbe i aktivnosti muzeja biti će usmjerene na istraživanje ideja koje se odnose na promjene karaktera australskoga društva; prava, prepoznavanje i

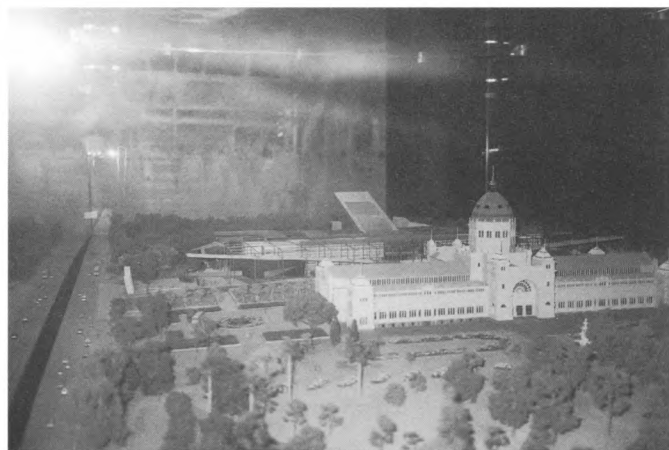
budućnost Aboridžina, okoliš i potrebu njegove zaštite; ubrzani razvoj tehnologije; utjecaj znanosti na društvo, te intrigantnosti ljudskog duha i tijela.

Arhitektonski izazov nije bio samo u osmišljavanju zgrade koja će odgovarati susjedstvu povijesne arhitekture, nego je izazov predstavljao projekt drukčije i suvremene kvalitete. Na natječaj je pristiglo više od 100 projekata, a prvu nagradu dobio je rad DCM tvrtke iz Melbournea, arhitekata Billa Dentona, Johna Corkera i Barriera Marshalla.⁴

DCM projekt za Melbourne Museum sadržava brojne ključne usporednosti s REB-om. Stara i nova zgrada odvojene su vanjskim trgom koji prelazi u veliki ulazni prostor u muzej. Trg - širine oko 40 m - dovoljno je prostran da omogućiti posjetiocima neometani pogled na povijesnu zgradu, ali ne toliko širok da bi je "pojeo". Restaurirana sjeverna strana REB-a reflektirat će se na južnoj fasadi muzeja od stakla, naglašavajući "grandecu" stare zgrade i istodobno pružajući izuzetne poglede ljudima unutar muzeja. Križni tlocrt i 150 metara dugačka ophodna galerija za publiku odražavaju dimenzije ekvivalentnog prostora u Velikoj dvorani. Visina nove zgrade također proistječe prema direktnom uzoru - i razlici - prema REB-u.

Općenito, muzej obuhvaća građevinu od 3 kata iznad zemlje, s parkiralištem za 900 automobila. Velik dio novoga muzeja je smješten ispod nivoa zemlje, čime je omogućeno da visina nove zgrade ostane ispod one razine krova povijesnog objekta u susjedstvu. Jedina iznimka je kosi stakleni krov Galerije života koji se uzdiže na jednu stranu da bi visoko drveće pod njime moglo prirodno rasti u živoj interpretaciji viktorskih planinskih šuma. Osebnost kvalitete po kojima se ističe ova zgrada leže u upotrebi suvremenih materijala, ali i kompleksnosti kompozicije. Za razliku od REB-a, ideja projekta Melbourne Museuma odnosi se na kompleks - sastavljen od posebnih dijelova u funkciji cjeline, a ne na jednu, monumentalnu muzejsku zgradu. Svaki pojedinačan dio muzeja udomi i drukčiji sadržaj, sa svojstvenim atraktivnim ponudama pokazujući karakteristike koje će publika lako prepoznati i zapamtiti.

Dječji muzej biti će izveden kao nagnuta kocka izrazito upečatljive kolorističke površine poput šahovske ploče s poljima živih i jarkih boja, a u njemu će biti ponudena zabava djeci od 3 do 8 godina i njihovim obiteljima. Struktura Aboriginal Centre na suprotnoj strani kompleksa bit će više organske i "prizivajuće" kompozicije, koja obuhvaća nekoliko otvorenih i zatvorenih prostora unutar cjeline koju određuje prirodno okruženje, uključujući tlo, vegetaciju i vode. Ime Centra je "Bunjilaka", što se može prevesti kao "Mjesto Stvoritelja". Ono će izrasti iz bogatih zbirki aboridžinskog materijala iz Muzeja Viktorija i znanja koje će omogućiti Aboridžinima da interpretiraju i prezentiraju svoju kulturnu baštinu široj zajednici.

*Maketa budućeg kulturnog središta u Carlton Gardens izložena je u velikoj dvorani REB
snimila: Željka Kolveshi*

Na sjevernoj granici čitavoga kompleksa, strukturalni elementi bit će puno smireniji, a boje nježne i neagresivne, kako bi se zgrada stopila s okruženjem toga dijela grada. Ne zaboravivši princip Josepha Reeda da zgrada mora biti u skladu s vrtovima u svome okruženju, Melbourne Museum će imati pet zelenih oaza unutar granica terena. Ovi prostori mamit će posjetioce da vrijeme provedu i vani, u odmoru i šetnji kroz vrtove, kako je bio običaj prije više od sto godina.

Bilješke:

1. Godine 1997. započela je nominacija za upis ovog spomenika na Listu svjetske baštine s obrazloženjem "jedine Palače industrije koja je ostala iz XIX. st." . Sačuvan je i najveći dio izvornog okruženja zgrade. Sustavni konzervatorsko restauratorski zahvati izvedeni su od 1980. do 1990. god., a vratili su joj stari sjaj. Ističe se njena neprekinuta namjena do danas, a kao dio novog MM nastavit će se i u budućnosti. REB mogla bi postati prva zgrada u Australiji uključena na Listu. (Sačuvani objekti iz vremena velikih međunarodnih izložbi u XIX. st.: Palača industrije, Melbourne, 1880.; četiri umjetničke galerije, Philadelphia, 1875.; dvije zgrade, Chicago, 1893.; dvije zgrade, Paris, 1900.; Eiffelov toranj, Paris, 1889.)
2. Za sve sudionike 18. generalne konferencije ICOM-a u Melbourneu, listopad 1998. godine, u ovoj dvorani održan je svečano otvorenje konferencije.
3. Sloganom "Svijet razumijevanja" animira se javnost za novi doživljaj Nacionalnoga muzeja 2000. god.
4. "Umjereni modernisti", tvrtka DCM ima međunarodnu reputaciju za svoje savršeno projektirane javne i komercijalne zgrade, u Australiji i izvan nje. Pokazali su se vrlo uspješnim upravo u projektima koji su zahtijevali velik senzibilitet za povijesnu arhitekturu, kao što je kompleks Muzeja Sydney.